

**ДОКЛАД ЗА ПОСЕЩЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ И ДИРЕКЦИЯ „ПРАВА НА ДЕТЕТО“ В ЦЕНТРОВЕ ЗА
НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП ЗА ДЕЦА БЕЗ УВРЕЖДАНИЯ 1 И 2 –
С. ДРЕН, ОБЩИНА РАДОМИР**

28.06.2022 г.

На основание Заповед № РД-08-70/2022г. и във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ) и защита права на децата, които изпълнява омбудсманът на Република България, екип на институцията извърши проверка на Центрове за настаняване от семеен тип за деца без увреждания с. Дрен, община Радомир.

**Центрове за настаняване от семеен тип за деца без увреждания
(ЦНСТДБУ) – 1 и 2 с. Дрен.**

Центровете за настаняване от семеен тип за деца без увреждания 1 и 2 са социални услуги в общността от резидентен тип, които осигуряват среда, близка до семейната. Това е социална услуга от резидентен тип, която се предоставя на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.

Услугата е 24 часова и се обезпечава от екип от специалисти – ръководител и от сътрудници социални дейности.

Основна цел на Центъра, която е изведена в Методическото указание за услугата, е предоставяне на подслон и здравословна среда, близка до семейната; осигуряване на плавен преход към реалния живот, както и изграждане на взаимоотношения с институции, със съседни и с общността в подкрепа на процеса на социална интеграция на децата.

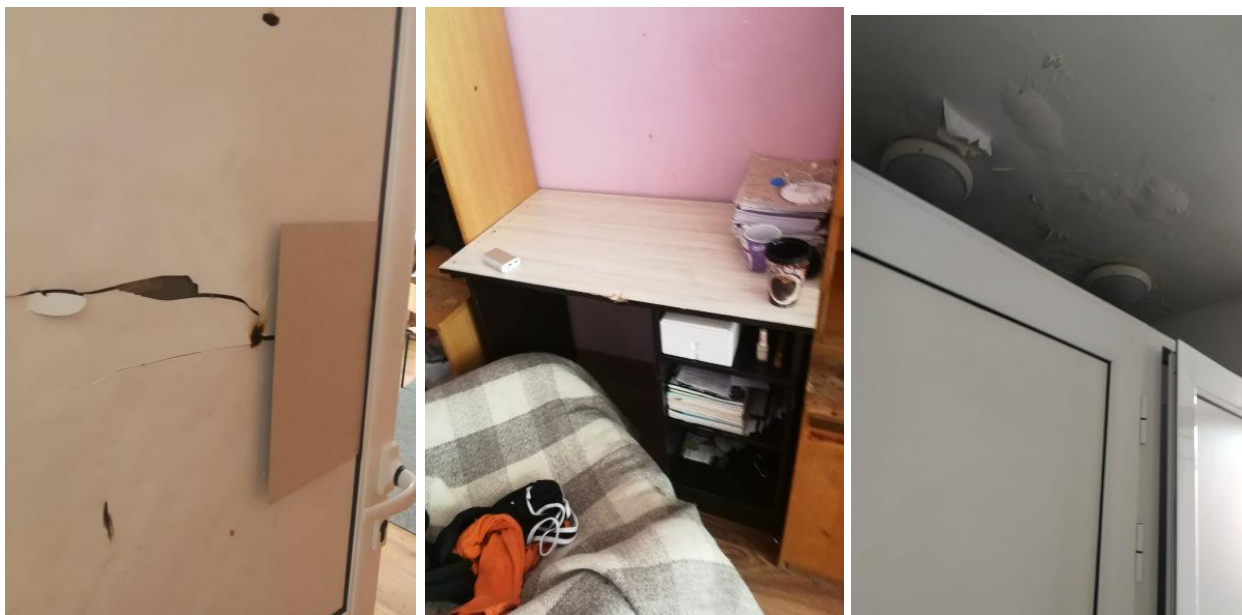
Настаняването в ЦНСТДБУ – с. Дрен, се извършва на основание Заповед на Директора на Дирекция „Социално подпомагане“ и Решение на Районния съд.

Общият капацитет на двата центъра е за 24 деца. По време на проверката бяха настанени 14 деца. Най-малкото дете е на 13 години, най-големите деца на 18 години.

ЦНСТДБУ 1 и 2 са разположени в една обща сграда, на два етажа. Изградени са през 2011 година в сградата на закрит Дом за деца и юноши. По информацията на директора на услугата и на справките от документите, е видно, че ежегодно се извършват текущи ремонти на вътрешните помещения, финансирани с бюджетни средства и дарители. Спалните помещения са осем на брой, на всеки етаж са разположени четири бани и шест тоалетни. Сградата разполага с просторно дворно място, в което са обособени градина с цветя и беседка. Предприети са ефективни мерки за осигуряване на противопожарна безопасност.

Санитарните условия

Битовите условия

Децата се обучават в различни училища в гр. Радомир, гр. Рила и гр. Кочериново – СУ ”Христо Ботев”, Техническа професионална гимназия „Никола Вапцаров“ и ОУ „Аверкий Попстоянов“. Едно от децата изрази желание, че иска да бъде записано в хуманитарна гимназия. Само две деца ползват социални услуги в общността – Център за обществена подкрепа гр. Радомир.

Екипът на омбудсмана се запозна със седмичното меню и констатира, че менюто на децата не е разнообразно. Количеството на млечните продукти и

зеленчуците е ограничено. По време на интервютата децата споделиха на екипа, че храната е ниско качествена и в малки количества. Поради липса на средства не могат да си закупят сандвич в училище. През лятото на 2021 г. не са посетили летен лагер.

Децата споделиха с екипа, че не са преминавали профилактични медицински и стоматологични прегледи за 2021 г. и 2022 г. Има оборудван медицински кабинет. Осигурени са спешен и манипулационен шкаф. Няма ваксинирани деца срещу COVID-19. Дете сподели, че има сколиоза и заболяване на прешлените, но не и е предоставена необходимата медицинска грижа.

По време на проверката се организира самостоятелна среща на експерт с всички присъстващи към момента, деца и младежи. Проведе се по метода „кръг на доверието“ и в продължение на повече от един час протече свободен разговор с десет деца. Докладът отразява разказа и нагласите на децата, без да се прави коментар на споделеното от тях.

Какво споделиха децата:

- основното им оплакване беше, че **няма разбиране и отношение към тях** от страна на директорката на центровете, както и, с малки изключения, от страна на екипа. По-голямата част от хората, които работят в услугата постоянно им повтарят, *„че не трябва да се оплакват, че имат всичко, че са задоволени и нищо не им липсва“*. Трудно могат свободно да споделят и да обсъждат с директорката, която казва, че е заета и няма време за тях.

- децата **не са изградили доверителна връзка** с почти никой член на персонала, която връзка е много важна за тяхното развитие и социализация.

- през зимата не им се разрешава да имат печки в стаята, поради риск от пожар, но в стаите няма друго отопление и те разказаха, че се топят само със завивките си.

- стаите на децата не са в много добър вид, с излющена мазилка, с падащи вратички на мебелите, като те разказаха, че ако им се осигурят материали, биха могли да боядисат сами.

- оплакванията им бяха от храната, нейното качество и количество. Показаха филии, леко намазани с лютеница и едно малко парче сирене, което е тяхната сутрешна закуска. За по-големите момчета това е недостатъчно, особено когато трябва да издържат до обяд. Според тях, ходят гладни на училище, нямат джобни, с които да могат да си позволят да си купят закуски. Изразиха недоволство, че храната за вечеря се приготвя от предния ден и когато се сервира вече не е вкусна.

- в сградата няма добре оборудвано помещение, където те да имат възможност да си приготвят сами сандвичи и някакви леки храни. В кухнята им е забранено да влизат.

Сутрешната закуска и изстиналата вечеря, приготвена от предния ден

- според децата няма достатъчно дарители, като причината за това е отношението на директорката към тях. Те разказаха, че тя е много мнителна и затова не иска да работи с дарители. Последната публична дарителска кампания, която е била организирана, е в края на 2021 г., когато са събирани зимни дрехи и обувки.

- децата и младежите не разполагат с достатъчно бельо и дрехи за смяна.

- почти всички деца разказаха, че шофьорът на автобуса, с който ги водят на училище, се държи грубо с тях, позволява си да ги удря и често това се е случвало пред директорката, която дори не му правела забележка.

- в разговора се сподели, че не им се предоставят елементарни лекарства, бинтове, спирт и обезболяващи, въпреки че има голям шкаф с лекарства, но ключ за стаята има само медицинската сестра, която идва на смени.

- повечето от децата и младежите не контактуват с родителите си и затова лятото остават в услугата, но твърдят, че не ходят на лагери и цяло лято скитат из селото.

- децата най-често са наказвани със забрана да излизат от услугата, не им се дават джобните пари.

- децата са се грижели за две кучета, към които са били привързани, но по заповед на кмета на с. Дрен, кучетата са били изхвърлени и това е разгневило децата.

При проверката се установи, че на 28.03.2022 г. е подаден сигнал на горещата телефонна линия за деца 116 111, която се управлява от ДАЗД, в който се твърди, че в услугата е извършено насилие над дете. Ще бъде проследено какви действия са предприети от страна на компетентния орган след сигнала.

Екипът на омбудсмана се запозна с поименните разписания на длъжностите в Центровете и установи, че общият брой на персонала е 20 бройки. Има назначен един социален работник и медицинска сестра.

В хода на проверката бяха **проверени следните документи:**

- книга за регистриране на възпитателните мерки;
- регистър за регистриране на инциденти;
- издадени от директора на центъра административни актове – заповеди.

При прегледа на документите се установи, че най-вече са налагани възпитателни мерки за неспазване на вътрешните правила, за разрушаване на имуществото в центъра от децата. Мерките са забележка, възстановяване на щетите със собствен труд, личен пример-извинение да се спазват нормите на прилично поведение.

В Регистъра за регистриране на инциденти е вписан само един инцидент от 29.07.2021 г.

След като директорът на ЦНСТДБУ- с. Дрен е установил нарушение при влизането и пребиваването на външни лица на територията на центъра е издал две заповеди за стриктно спазване на пропускателния режим, както и децата да не общуват с външни лица на територията на центъра без присъствието на дежурен възпитател или член на персонала.

Бяха прегледани и досиетата на децата, в които се съхраняват необходимите документи.

Повечето деца, настанени в центъра, са с наложени възпитателни мерки по ЗБППМН от местната комисия в община Радомир.

По време на проверката екипът установи, че психосоциалният климат в ЦНСТДБУ 1 и 2 с. Дрен не е добър. Част от децата нямат доверие на директора на социалната услуга. По време на проверката екипът на институцията забеляза напрежение между директора и едно от децата.

Констатации и изводи:

Профилът на децата е много сложен, повечето от тях са преминали през различни услуги – сменили са по няколко приемни семейства, били са в Кризисен център за деца, жертви на насилие, в други центрове, дори има настанено момиче, което е от София, което е живяло с много по-възрастен мъж и затова нейния баща е

поискал да бъде настанена извън столицата, за да бъде прекъсната връзката ѝ. Децата и младежите са с редица поведенчески проблеми, формирали са свое поведение, което трудно би могло да бъде коригирано, особено от хора, които нямат опит и са започнали работа в центъра, само защото няма друга алтернатива за заетост в с. Дрен. Част от децата са били жертва на насилие в собственото си семейство, като едно от децата сподели, че неговата мечта е „да излезе и да убие баща си, който го е малтретирал, както и майка му“.

Установи се, че екипът от специалисти и персоналът не могат да упражняват контрол върху децата, не могат да наложат спазването на правила, като явно нямат авторитет и децата смятат, че могат да правят каквото си искат. Децата са си изградили свой начин на поведение, някои от тях не ходят на училище и никой не може да ги накара да го правят, дори и с наказания. Въпреки специализираните обучения, които са извършвани през 2021 г. за предоставяне на професионална подкрепа на специалистите и децата от двата центъра, резултатите след това не са се променили много. Специализираните обучения са били на тема за превенция на насилието и за различните възможности за реакция от страна на персонала в процеса на грижа. Провеждани са и индивидуални и групови беседи с децата. Извършени са обучения за действия при конкретни казуси в ежедневието. След проверката се проведе разговор с двамата експерти, които са провели обучението, които потвърдиха изключително големите трудности, които има пред екипа на центровете и липсата на ресурси да се справят с предизвикателствата.

Трябва да се отбележи, че не се осъществява адекватен контрол и подкрепа от страна на социалните работници от Отдел „Закрила на детето“ в гр. Радомир. Въпреки че социалните работници посещават регулярно центровете, липсата на капацитет и разбиране в социалните работници за целите на услугите и задачите, които има тази социална услуга, прави тези посещения формални. От отдела изпитват трудности да формулират препоръките си относно това, какво трябва се прави в услугата за децата с мярка за закрила.

Двете услуги се използват от системата за закрила като крайна мярка, което означава, че когато имат сложен случай, дете с тежка симптоматика, то бива изпратено в с. Дрен, въпреки човешкия дефицит в услугата от специалисти и ръководител с опит и стаж.

Ресурсите в двете услуги не могат да покрият нуждите на децата от рехабилитация, от допълнителна работа с логопед или други специалисти.

Децата са във възраст, в която много лесно могат да бъдат манипулирани от хора с различни интереси и да се използват за техните цели. Пример за това са профилите на последните дарители, които са се появили в центровете, като се отчита риск те да се опитват да стигнат до децата с цел трафик.

Доставчик на социалните услуги от резидентен тип е кметът на общината, който съгласно разпоредбите на Закона за социалните услуги има широк кръг от отговорности.

Кметовете на общини:

1. провеждат общинската политика в областта на социалните услуги в съответствие с решенията на общинския съвет;
2. извършват анализ на потребностите от социални услуги в общината;
3. управляват предоставянето на социалните услуги на територията на общината, които се финансират със средства от държавния и общинския бюджет;
4. отговарят за **спазване на стандартите за качество на социалните услуги на територията на общината**, които се финансират със средства от държавния и общинския бюджет;
5. **осъществяват контрол и мониторинг на социалните услуги**, които се предоставят на територията на общината и се финансират със средства от държавния и общинския бюджет;
6. следят за законосъобразното разходване на средствата от държавния и общинския бюджет за финансиране на социалните услуги на територията на общината;
7. извършват анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината, и предлагат на общинския съвет мерки за подобряване на качеството и ефективността на услугите;

При проверката и извършеното проучване на документи не се установиха данни за активност от страна на кмета при изпълнение на отговорностите му като доставчик на услугата.

Въпреки многократните сигнали за влошено качество на услугата не се констатираха действия от страна на доставчика за промяна на ситуацията.

Децата и младите хора се оплакаха, че след последният сигнал, подаден за извършено насилие от страна на директора, кметът е посетил услугата, но при посещението е отказал да се срещне с тях.

За децата няма почти никаква полза от дългия им престой в социалната услуга. Там се задоволяват техните базови потребности, те ношуват, хранят се и някои ходят на училище, ако решат, но през другото време не възприемат услугата като място с правила, които трябва да спазват. Не се работи за създаване и формиране на трайни трудови навици, както и отношение към образованието.

Като резултат от услугата би следвало да се цели реализиране на подкрепа и **системна работа за формиране на умения на децата и младежите да бъдат подготвени за самостоятелен начин на живот** и да са в състояние сами да се

справят с живот в общността. Това означава комплексност на подхода, индивидуализиране на грижата, планиране на дейностите и процес на работа, насочени към постигане на конкретни индивидуални резултати за всяко настанено дете и младеж.

Въпреки, че селото не е отдалечено от по-големи населени места, няма в близост качествени услуги в общността, които могат да работят с децата.

На база тези констатации може да се направи извода, че в услугата не се покриват минималните изисквания на Наредбата за качеството на социалните услуги. Доставчикът не е преценил необходимите ресурси за нормалното функциониране на ЦНСТДБУ, не е създал добра и адекватна организация на работа, не е осъществил в достатъчна степен контрол върху качеството и не е създал система за подобряването му.

ЕКИПЪТ НА ОМБУДСМАНА ПРЕПОРЪЧВА:

1. Към кмета на община Радомир:

1.1. Да се подобри качеството на храната, както и да се осигурява специална закуска на децата, предназначена за училище.

1.2. Да се включат по-голям брой деца, които да ползват външни социални услуги.

1.3. Да се назначи психолог, който да започне работа с децата и служителите, с оглед подобряване на психо социалния климат в центъра.

1.4. Да се предприемат стъпки за организиране на летни почивки на децата, настанени в ЦНСТДБУ чрез Национална програма "Отново заедно" на МОН.

1.5. Да се организират профилактичните прегледи на всички деца и младежи, вкл. и стоматологични.

1.6. Посоченото по-горе дете да бъде записано в хуманитарна гимназия за предстоящата учебна година, както и да бъде назначена консултация със специалист, съобразена с нейното заболяване.

1.7. Да се осигури спешна супервизия на двете услуги и супервизия за всеки конкретен случай на дете.

1.8. Да се работи за изграждане на адекватна социално-педагогическа среда в центровете, която има ресурсите за подкрепа на децата.

1.9. Подкрепа на децата и младежите в подобряване на техните умения и социални навици за постигане на всичките им права и пълноценно социално включване.

1.10. Да потърси системна и цялостна методическа подкрепа за услугата от Агенцията за социално подпомагане и от Агенцията за качеството на социалните услуги

2. Към Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Радомир:

2.1. Да се проведе разширена мултидисциплинарна среща, на която да участват представители на всички компетентни органи, на която да бъдат обсъдени проблемите с качеството на предоставяната грижа.

2.2. Да се изготви анализ на грижата, която се предоставя в двете резидентни услуги, въз основа на който да се планират конкретни мерки.

2.3. Да се изготви специален план за действие по отношение на проявите в двата центъра, в който да има конкретни мерки и ресурси.

2.4. Да се извършат нови индивидуални оценки на потребностите на настанените в центровете деца и младежи, с професионално проучване на житейската ситуация и психо-социалното им състояние, с цел определяне на техните емоционални и социални потребности и потребности от развитие и реализация, които да насочат социалната работа с тях в правилната посока.

2.5. Да се преразгледат плановете за грижа и да се изготвят конкретни препоръки към всеки от тях.

2.6. Да се определят ментори на децата в двете услуги, които да работят с тях индивидуално за корекция на поведението и подкрепа за социализация.

2.7. Прилагане на политиката за управление на човешкия ресурс в ЦНСТДБУ 1 и 2.

2.8. Да се спре настаняването на деца и юноши в двете услуги до решаване на системните проблеми в тях и намиране на адекватни мерки.

3. Към Агенцията за качеството на социалните услуги:

3.1. Да предоставят информация за извършени проверка в ЦНСТДБУ 1 и 2 в с. Дрен.

3.2. Да се окаже цялостна методическа подкрепа за спазване на нормативно определените стандарти и критерии за качество на социалните услуги.

4. Към Държавната агенция за закрила на детето:

4.1. Да координира процеса на подкрепа на услугите в с. Дрен с оглед на интереса на децата и защита на техните права.

4.2. Да извърши проверка в ЦНСТДБУ с оглед правото на защита на децата от насилие и въз основа на резултатите от проверката да се издадат задължителни предписания, придружени с методически насоки.